

Säkerställer lagen byggnaders kulturvärden vid energiåtgärder?

Miljörättsligt seminarium 20/9 2024

Therese Sonehag och Nils Åberg

Erfarenheter från rättstillämpningen

- **Inledning (Therese);**
 - Exempel konsekvenser för kulturmiljöarbetet
 - Aktuella frågor Kulturmiljö-energi
 - Boverkets regeringsuppdrag – Riksantikvarieämbetet ska lämna synpunkter
 - Kulturvärden i energideklarationen
 - Vilket stöd behövs för att kulturvärden ska omhändertas i energiomställningen?
- **Avslutning (Nils)**
 - Riksantikvarieämbetets överinseende
 - Riksintressen – skadebegränsande funktion vid ändringar av byggnader?
 - Reflektioner

Exempel – förvaltning av kallställda byggnader är redan idag utmaningar för kyrkan och världsarvsförvaltare

Sänka kostnader för uppvärmning

Energieffektivisering

Regler för den kyrkoantikvariska ersättningen

Tillgång till hantverkare med rätt kompetens

Bidrag från anslaget 7:2

Klimatpåverkan

Konsekvens

Sårbarhet

Förlust/skada

Anpassning

Milt,
nederbörd,
hög
luftfuktighet
Nollgenom-
gångar

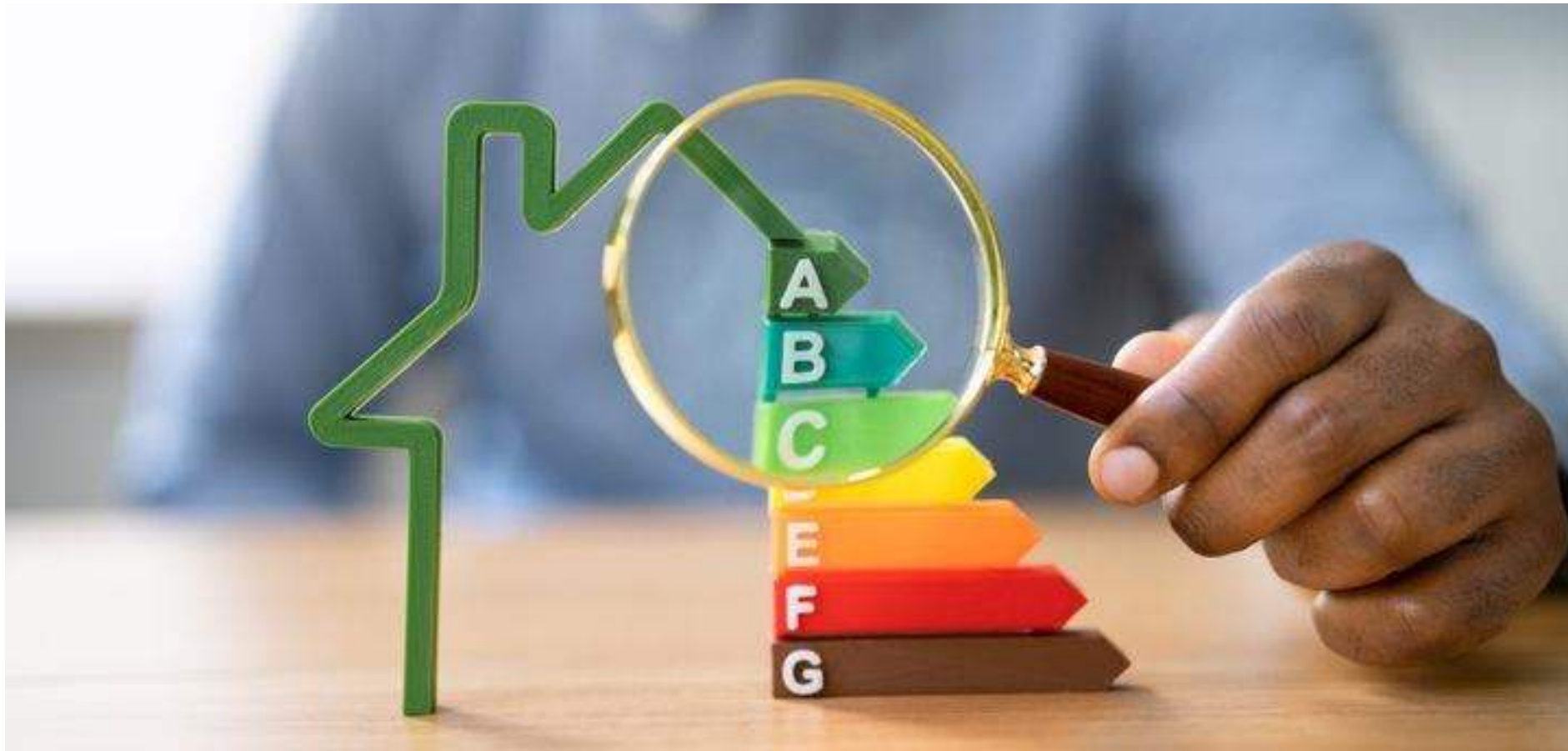
Kondens
och röta,
mögel,
svamp.
Snötyngd

Begränsad
användning,
tillgång
kompetens
och anslag

Förfall

Snöröjning.
Ökat
underhåll,
tillsyn och
kompetens

Aktuella frågor Kulturmiljö – Energi

Boverkets regeringsuppdrag

Boverket har hittills fått fyra regeringsuppdrag – synpunkter från Riksantikvarieämbetet för tre av dessa

1. Uppdrag att fastställa metoder och definitioner enligt EPBD
2. Uppdrag att genomföra en översyn av systemet med energideklarationer
3. Uppdrag att ta fram underlag för genomförande av krav inom solenergi

Boverket ska inhämta synpunkter från Riksantikvarieämbetet när det gäller förslag som avser byggnader med formellt skydd som del av en utvald miljö eller på grund av deras särskilda arkitektoniska eller historiska värde, eller andra kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Kulturvärden i energideklarationen

- Kulturskyddade byggnader registreras inte alltid i energideklarationen
- Ingen större skillnad i åtgärdsförslag för byggnader med kulturvärden jämfört med andra byggnader
- Energiexperterna behöver mer kunskap
- Tydligare vägledning och utbildning

Riksantikvarieämbetet, Boverket och RISE: [Delrapport 2023, Kulturvärden i energideklarationen](#), en studie om hur kulturvärden hanteras i energideklarationssystemet.
Slutrapport 2024

Vilket stöd behövs?

- Olika typer av stöd
- Uppdaterad kunskap om den byggda miljöns värden
- Översyn av standarden "Bevarande av kulturarv - Riktlinjer för förbättring av energiprestandan i historiska byggnader" – koppling till EPBD
- PBL Kunskapsbanken, raa.se, energieffektivisering
- Vägledningar energieffektivisering
- "Kulturhistoriska värden i rumslig planering"

Forskningsbaserade inspel behövs i regeringsuppdrag, remisser mm!

Riksantikvarieämbetets överinseende

1 kap. 2 § kulturmiljölagen

”Riksantikvarieämbetet har överinseende över kulturmiljöarbetet i landet.”

Överinseenderapport 2018 - ”Kulturvärden försvinner i byggprocessen - Intervjuer och aktgranskning av bygglovsärenden”

Regeringsuppdrag 2019 ”att samla och redovisa kunskap om och goda exempel på hur kulturhistoriska värden kan integreras och tas tillvara i plan- och byggprocesser”

Rapporteringen – har beaktats i projektet!

Riksintressen – skadebegränsande funktion vid ändringar av byggnader?

Riksantikvarieämbetets riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken

Riksintressant berättelse* - Helhetsmiljö - Fysiska uttryck (beakta Regionala och lokala förhållanden och Internationella åtaganden)

Mark- och miljööverdomstolens praxis - "entydiga" uttryck?

Låg sannolikhet för att uppnå det kravet - t.ex. för byggnaders individuella värden – del av berättelsen!

*(<https://www.raa.se/samhallsutveckling/riksintresse-for-kulturmiljovarden/kriterier-for-riksintresseansprak-for-kulturmiljovarden/>)

Några reflektioner...

Projektets slutsatser;

- Samhällsintressens genomslag i prövning med automatik? Nej.
- E contrario tolkningar? Nej tack!
- Processuella bestämmelser och bevisföringsfrågor? Både hinder och möjligheter?
- Kontradiktorisk process - bättre?

Tack för oss!

<mailto:therese.sonehag@raa.se>
[mailto: nils.aberg@raa.se](mailto:nils.aberg@raa.se)